

BEHANDELING VAN SOLDATENGEZINNEN. — De stad Berlijn heeft een bedrag van een millioen mark uitgetrokken om aan de artsen aldaar de behandeling der gezinnen van soldaten te vergoeden. Het stelsel van betaling is, dat aan de artsenorganisatie een vaste som per gezin wordt uitbetaald, te verdeelen naar gelang van het verrichte werk (*Deutsche med. Wochenschr.*)

PINKHOF.

INGEZONDEN.

WENK VOOR HET SCHEIKUNDIG ONDERZOEK VAN BLOED.

In het verslag over zijn uitgebreid onderzoek over physiologische acetonurie in dit *Tijdschrift* van 10 Februari, een onderzoek dat te meer waardeering verdient, omdat het onder zulke ongunstige omstandigheden is verricht, zegt collega KOOPMAN, dat bloedsuikerbepaling in zijn ziekenverblijf — bedoeld is een der noodinrichtingen van den militairen dienst te velde — geheel onmogelijk is. Deze verzuchting geeft mij de vrijheid hem een middel aan de hand te doen om bloedonderzoek gedaan te krijgen van patiënten, die om een of andere reden niet voor dat doel naar een meer volledig uitgeruste kliniek kunnen worden gezonden. Collega KOOPMAN kent natuurlijk BANG's micro-analytische methoden van bloedonderzoek. Zij hebben zulk een graad van volkomenheid bereikt, dat de oudere methoden, welke groote hoeveelheden bloed, bijv. 30—50 cM³, vereischen, in de kliniek overbodig zijn geworden. Met een paar druppels bloed, liever iets minder dan meer, kan men volstaan om een suiker-, stikstof-, chloor- of vetbepaling te verrichten. Men zuigt het bloed in geschikt vloeipapier op, weegt onmiddellijk de opgezogen hoeveelheid met behulp van een torsiebalans en verricht dan de analyse, die zóó eenvoudig is, dat elk arts haar wel kan leeren en uitvoeren, als hem maar niet, evenals collega KOOPMAN, de tijd en de hulpmiddelen ontbreken.

Aan beide bezwaren is te gemoet te komen. Ik pleeg collega's, die het bloed van sommige hunner patiënten op suiker of andere bestanddeelen willen laten onderzoeken, goed gesloten glazen buisjes toe te zenden, die een klein rolletje watervrij vloeipapier bevatten, waarop het gewicht van buisje en al is opgeteekend. Het eenige wat de arts te doen heeft, is den patiënt een prikje in den vinger te geven, het buisje te openen, één of twee druppels bloed in het papier te zuigen en het buisje snel en goed te sluiten. Het bloed behoeft nu geenszins terstond gewogen te worden, zooals BANG's voorschrift luidt, en er is dus geen torsie- of andere balans noodig. Want het is mij gebleken, dat het gewicht van de buisjes met hun inhoud, mits zij maar goed worden gesloten, niet afneemt, ook al blijven zij dagen lang liggen. De buisjes kunnen dus verzonden worden: dat is één voorwaarde voor de bruikbaarheid van het middel. Bovendien blijft het suikergehalte onveranderd: dat is de tweede voorwaarde. Men zou allicht denken, dat het suikergehalte door glycolyse zou afnemen, maar dit is niet het geval, want het watervrije papier trekt het bloedwater geheel tot zich en daardoor worden ontleding onmogelijk. Ik heb mij door een aantal proeven daaromtrent zekerheid verschaft, en laat hierachter ter overtuiging de uitkomsten van een paar reeksen van dubbele bepalingen volgen.

Konijnenbloed, onmiddellijk geanalyseerd, bezit een bloedsuikergehalte

van 0.12 en 0.128 procent.

na 24 uur „ 0.12 en 0.123 „
na tweemaal 24 uur „ 0.12 en 0.124 „

Ander konijnenbloed, onmiddellijk onderzocht:

van 0.166 en 0.171 procent.

na 24 uur „ 0.164 en 0.169 „
na tweemaal 24 uur „ 0.159 en 0.167 „
na viermaal 24 „ „ 0.166 en 0.159 „
na zesmaal 24 „ „ 0.158 en 0.164 „

Zooals men ziet, zijn de uitkomsten bevredigend. Over enkele duizendste procenten mag men bij dit klinisch werk niet vallen. Mocht collega KOOPMAN of iemand anders langs dezen weg eens een bloedonderzoek gedaan willen hebben, dan verklaar ik mij daartoe gaarne bereid en zal ik eenige buisjes toezenden.

Amsterdam, 24 Februari 1917.

E. C. VAN LEERSUM.

TAENIA NANA.

Met groote belangstelling heb ik de verhandeling van dr. C. L. DE JONGH over bovenstaand onderwerp in de vorige aflevering gelezen. Zijn vermoeden, dat deze lintworm, al is hij niet in de Nederlandsche literatuur beschreven, niet tot de groote zeldzaamheden behoort, kan ik bevestigen, daar ik vijf gevallen heb waargenomen. Ik vond ze in 1907 in het Limburgsche mijndistrict. Toendertijd werd door mij en dr. W. R. H. KRANENBURG, in opdracht van den minister van landbouw, nijverheid en handel, een algemeen onderzoek ingesteld naar het voorkomen van mijnwormen bij de Limburgsche mijnwerkers. Van deze zeldzame gelegenheid maakten wij toen tevens gebruik om na te gaan, welke andere darmparasieten daar voorkwamen. Wij onderzochten 2623 verschillende personen en vonden in 54 gevallen *anchylostomum duodenale* (2.058 pCt.), in 1090 gevallen *ascaris lumbricoides* (41.55 pCt.), in 954 gevallen *trichocephalus dispar* (36.37 pCt.). Van de meer zeldzame parasieten vonden wij 9 maal de *anguillula intestinalis* en verder eenige gevallen van *trichomonas hominis*. Toen wij ongeveer halverwege met ons onderzoek waren gevorderd, viel mijn oog op een vormsel, dat ik niet kende. Het bleek een parasietenei te zijn en wel dat van de *Taenia nana*. De eieren van dezen lintworm zijn zóó karakteristiek, dat het vaststellen der soort geen moeilijkheden opleverde. Ons was het voorkomen van *Hymenolepis* in Nederland onbekend, en ook bij het nazien der vaderlandsche literatuur kon ik geen gevallen vinden. Prof. C. PH. SLUITER, wien ik om inlichtingen verzocht, deed mij mede, dat ook hem geen gevallen in Nederland bekend waren. Bij onze verdere onderzoekingen hebben wij toen natuurlijk ook op het voorkomen van dezen parasiet gelet en konden wij hem nog in 4 andere gevallen aantonen. Onderzoek bij de families der besmette personen heeft ons geen uitkomst opgeleverd.

Bij 5 personen werd dus de aanwezigheid van *taenia nana* met zekerheid vastgesteld, doch zeer waarschijnlijk zouden wij er nog enkele meer hebben gevonden, indien wij reeds bij den aanvang van ons onderzoek het eerste geval hadden ontdekt. De mijnwerkersbevolking is wel zeer met darmparasieten besmet.

Naar aanleiding van de vraag, hoe de patiënten van collega DE JONGH besmet zijn geworden, moge nog het volgende worden opgemerkt. Natuurlijk kan men, nu eenmaal gevallen in Nederland gevonden zijn, aan een besmetting hier te lande denken. Toch lijkt het mij waarschijnlijker, dat de vader in Duisburg besmet is geworden. Ook in Duitschland heeft men den parasiet nog weinig beschreven, maar hij komt er voor. Voor zooverre mij bekend is, is Keulen de, het dichtst bij ons land bekende, vindplaats (MERTENS, *Berliner klin. Wochenschrift* 1892, n°. 44—45). Waar nu de worm in ons mijndistrict blijkt voor te komen, geloof ik, dat de kans zeer groot is, dat de vader hem uit Westphalen heeft meegebracht.

Amsterdam, 26 Februari 1917.

J. H. KUIJER.

ALCOHOL EN TUBERCULOSE.

Zeer dankbaar ben ik prof. EJKMAN, dat hij het de moeite waard gevonden heeft kanteekeningen te maken bij mijn opstel over het stuk van ORTH. Aan de voetangels in het gebied der beroepsstatistiek, waarop prof. EJKMAN zoo vriendelijk is mij te wijzen, had ik wel gedacht; ik geloof zelfs, dat zij mij van zijn eigen colleges zijn bijgebleven. Daarom, en omdat plaatsruimte en tijd mij niet toelieten al mijn be-